

MULTILINGUAL ACADEMIC JOURNAL OF EDUCATION AND SOCIAL SCIENCES

The Role and Responsibilities of Juvenile Probation Officers in Greece

Symeon Mavridis

DOI Link: <http://dx.doi.org/10.46886/MAJESS/v14-i1/20165>

DOI: 10.46886/MAJESS/v14-i1/20165

Received: 26 November 2025, Revised: 10 December 2025, Accepted: 29 December 2025

Published Online: 22 January 2026

In-Text Citation: (Mavridis, 2026)

To Cite this Article: Mavridis, S. (2026). The Role and Responsibilities of Juvenile Probation Officers in Greece. *Multilingual Academic Journal of Education and Social Sciences*, 14(1), 11–26.

Copyright: © The Authors 2026

Published by Knowledge Words Publications (www.kwpublications.com)

This article is published under the Creative Commons Attribution (CC BY 4.0) license. The full terms of this license may be seen at: <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/legalcode>

Vol. 14, No. 1, 2026, Pg. 11 - 26

<https://kwpublications.com/journals/journaldetail/MAJESS>

JOURNAL HOMEPAGE

Full Terms & Conditions of access and use can be found at
<https://kwpublications.com/pages/detail/publication-ethics>

The Role and Responsibilities of Juvenile Probation Officers in Greece

Dr. Symeon Mavridis

Postdoctoral researcher at the Department of Social Work, Democritus University of Thrace
Email: s.mavridis@hotmail.com

Abstract

This article, through a bibliographic review and a study of the legislation, investigates the role and responsibilities of Juvenile Probation Officers in Greece. Initially, the work records the historical background of Juvenile Probation Officers in Greece up to the present day. Subsequently, the article focuses on the contribution of Juvenile Probation Officers to the prevention of juvenile delinquency and their tasks in juvenile courts. Then, the work of Juvenile Probation Officers in the exercise of counseling and social policy towards minors is developed. Afterwards, the work focuses on the individual assessment and social research carried out by Juvenile Probation Officers on minors and the relevant reports that are prepared. Finally, the necessary conclusions are drawn. Juvenile Probation Officers are a necessary, intermediate pole between minors and the juvenile courts. Juvenile Probation Officers perform an important, multidimensional and difficult task, supervising, controlling, protecting and advising minors and their families through adverse conditions, complex legal regulations and understaffed services. The range of responsibilities of Juvenile Probation Officers extends from crime prevention to crime suppression, supervising minors even within special youth detention facilities.

Keywords: Juvenile Delinquency, Minors, Probation Officers, Juvenile Courts, Reformative Measures

Ιστορική αναδρομή

Οι Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων και Κοινωνικής Αρωγής (ΥΕΚΑ) (στα αγγλικά Juvenile Probation Officers) αποτελούν κομβικής σημασίας, δημόσιου χαρακτήρα διεπιστημονικές υπηρεσίες, οι οποίες για δεκαετίες και κυρίως μεταπολεμικά μέχρι και σήμερα έχουν συνδράμει ποικιλοτρόπως τόσο στην υποστήριξη των ανηλίκων παραβατών όσο και στη διευκόλυνση του έργου της απονομής της δικαιοσύνης. Για αυτό το λόγο, θεωρούνται ότι αποτελούν τον ενδιάμεσο πόλο μεταξύ ανηλίκου και Δικαιοσύνης (Δικαστηρίων ανηλίκων) (Σερεφίδης, 2014:90; Κοσμάτος, 2025:269 επ.). Ανάλογα, κατά την Καλαϊτζή (2020:15) «συνιστούν το σημαντικότερο φορέα εξωιδρυματικής μεταχείρισης ανήλικων παραβατών» και κατά την Μαλλούχου (2022) «το βασικότερος φορέας πρόληψης και αντιμετώπισης της νεανικής παραβατικότητας».

Ως κλάδος, βάσει του άρ. 2 παρ. 2 Ν. 378/1976, οι ΥΕΚΑ στελεχώνονται από ένα πλήθος επιστημόνων που προέρχονται κυρίως από κοινωνικούς λειτουργούς, κοινωνικούς ανθρωπολόγους, ψυχολόγους, νομικούς, πολιτικούς επιστήμονες καθώς και απόφοιτους θεολογικών, φιλοσοφικών, οικονομικών και παιδαγωγικών σχολών (Πιτσελά, 2022:314-315; Ευαγγελάτος, 2023:177, Κοσμάτος 2025:273). Η στελέχωση των υπηρεσιών με υπαλλήλους που προέρχονται από διαφορετικά επιστημονικά πεδία είναι χρήσιμη καθώς οι Επιμελητές καλούνται να αντιμετωπίσουν μια ευρεία γκάμα θεμάτων που άπτονται διαφορετικών επιστημονικών γνώσεων. Σήμερα, οργανικά, οι Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων και Κοινωνικής Αρωγής εντάσσονται στο Υπουργείο Δικαιοσύνης και εδρεύουν σε Πρωτοδικεία σύμφωνα με τις διακρίσεις των αρ. 37-41 ΠΔ 30/2025 (βλ. άρ. παρ. 1 ΠΔ 49/1979, άρ. 18 παρ. 5 του Ν. 4625/2019 σε συνδυασμό με την παρ. 5.1 του άρθρου 2 του ΠΔ 81/2019 καθώς και το άρ. 34, 37-41 ΠΔ 30/2025).

Ιστορικά, ο βασικός νόμος για τις Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων και Κοινωνικής Αρωγής είναι ο Ν. 5098/1931 «Περί δικαστηρίων ανηλίκων», ο οποίος εκδόθηκε βάσει του αρ. 100 παρ. 4 του Συντάγματος του 1927. Ο Ν. 5098/1931 δεν εφαρμόστηκε ποτέ καθώς η έναρξη ισχύος του ανεβλήθη και καταργήθηκε και τυπικά με τον ΑΝ 2135/1939 «Περί Εκδικάσεως των Εγκλημάτων των Ανηλίκων» στον οποίο υπήρχε πρόβλεψη για πρώτη φορά των «ειδικών δικαστηρίων παιδών». Ακολούθως, ο ΑΝ 2135/1939 τροποποιήθηκε από το Ν. 1390/1944 «περί τροποποιήσεως του νόμου 2135 περί εκδικάσεως των εγκλημάτων των ανηλίκων». Παράλληλα, σχετικός είναι και ο ΑΝ 2724/1940, για τις Εταιρείες Προστασίας Ανηλίκων που είχαν ιδρυθεί σε κάθε πρωτοδικείο, ο οποίος υλοποιήθηκε με το Κανονιστικό διάταγμα 3/31.7.1943 - ΦΕΚ Α'/239 (Χαΐδου, 2021:129; Πιτσελά, 2022:314).

Στη συνέχεια, με το σημαντικό Ν. 2793/1954 «περί οργάνωσης παρά τοις Δικαστηρίοις Ανηλίκων Επιμελητών Ανηλίκων» (ΦΕΚ Α' 52/29.3.1954) ιδρύονται και συγκροτούνται Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων στα Πρωτοδικεία της Χώρας. Έπειτα, με το αρ.1 παρ.1 του Ν. 3315/1955 'Περί συμπληρώσεως των περί Δικαστηρίων ανηλίκων και μεταχειρίσεως ανηλίκων κειμένων διατάξεων' οι Επιμελητές Ανηλίκων δύνανται να παρίστανται κατά την κεκλεισμένων των θυρών δίκη σε βάρος των ανηλίκων μαζί με τους γονείς ή κηδεμόνες και τους αντιπροσώπους της οικείας Εταιρείας Προστασίας ανηλίκων. Κατόπιν, με το Ν.3811/1958 «Περί επεκτάσεως ενίων διατάξεων του Ν.Δ. 3379/1955 'περί του προσωπικού της Δημοσίας Εκπαιδεύσεως' επί του εκπαιδευτικού προσωπικού των Αναμορφωτικών Καταστημάτων», προβλέφθηκε η «τοποθέτηση Επιμελητών παρά τοις Δικαστηρίοις Ανηλίκων και δαπάναις της Βασιλικής Πρόνοιας» με αποτέλεσμα ο κλάδος με τους Επιμελητές Ανηλίκων να λειτουργήσει με για πρώτη φορά με έμμισθους λειτουργούς (Ευαγγελάτος, 2023:176).

Ακολούθως, στη μεταπολίτευση, με το Ν. 378/1976 «περί συστάσεως Κλάδου και τακτικών θέσεων Επιμελητών Ανηλίκων παρά τοις Δικαστηρίοις Ανηλίκων και ρυθμίσεως συναφών θεμάτων» (ΦΕΚ Α' 171/8.7.1976) η Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων συγκροτήθηκε ως υπηρεσία του Υπουργείου Δικαιοσύνης και οι επιμελητές απέκτησαν τη δημοσιονομική ιδιότητα. Λίγο αργότερα, με το ΠΔ 49/1979 «Περί λειτουργίας της Υπηρεσίας Επιμελητών Ανηλίκων» (ΦΕΚ Α' 11/24.1.1979) καθορίστηκαν τα καθήκοντα, οι αρμοδιότητες και οι υποχρεώσεις των Επιμελητών Ανηλίκων (βλ. ιδίως άρ. 7, 8 και 9).

Σήμερα, οι Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων (ΥΕΑ) έχουν πλέον συγχωνευθεί με τις Υπηρεσίες Επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής (ΕΚΑ) (βλ. άρ. 26 ΠΔ 101/2014) και αποτελούν τις Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων και Κοινωνικής Αρωγής (ΥΕΚΑ). Τέλος, ο Ν. 4689/2020 εξειδίκευσε περισσότερο ορισμένες αρμοδιότητες των Επιμελητών Ανηλίκων και Κοινωνικής Αρωγής ενώ εξαιρετικά σημαντικό είναι και το ΠΔ 30/2025 (ΦΕΚ 52/Α'/9-4-2025) για τον Οργανισμό του Υπουργείου Δικαιοσύνης όπου εντοπίζονται τόσο διατάξεις για τις ΥΕΚΑ όσο και για τα Γραφεία Προστασίας Ανηλίκων Θυμάτων με την ονομασία «Σπίτι του Παιδιού». Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι οι Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων συστήθηκαν με τη σημερινή τους μορφή με το Ν. 378/76 και η λειτουργία τους ρυθμίζεται κυρίως από το ΠΔ 49/79, το Ν. 4689/2020 και το ΠΔ 30/2025 (Κουράκης, 2012:514; Σεφερίδης, 2014:89; Μαργαρίτης, 2012:25, 2020:31; Γασπαρινάτου, 2020:330-332; Χάιδου, 2021:129; Πιτσελά, 2022:314; Ρουχωτά, 2023:35-38, Κοσμάτος 2025:269-278, για το ρόλο των ΥΕΚΑ βλ. και σε απόφαση ΑΠ 948/2016).

Εντούτοις, παρά την προφανή σημασία της ομαλής και εύρυθμης λειτουργίας των ΥΕΚΑ οι υπηρεσίες τους είναι σημαντικά υποστελεχωμένες σε σχέση με τα περιστατικά που καλούνται να διαχειριστούν (Γεωργούλας, 2009:120-121). Το 2008 υπηρετούσαν συνολικά στη χώρα 94 επιμελητές ανηλίκων και το 2017 120 επιμελητές (Αναγνωστάκη 2017; Πιτσελά, 2022:315) όταν βάσει του άρ. 46 του ΠΔ 30/2025 προβλέπονται μόνο για τις οργανικές θέσεις προσωπικού με σχέση εργασίας δημοσίου δικαίου των ΥΕΚΑ για όλη τη χώρα 129 θέσεις (34 θέσεις ΠΕ Επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής, 48 θέσεις ΤΕ Επιμελητών Ανηλίκων, 47 θέσεις ΤΕ Επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής). Ο όγκος εργασίας είναι μεγάλος. Μόνο στο Τμήμα Επιμελητών Ανηλίκων Αθηνών, το έτος 2024 εισήλθαν στην Υπηρεσία περί τα 1.500 νέα περιστατικά ενώ οι Υπάλληλοι που υπηρετούσαν τότε ήταν μόνο δώδεκα (dikastiko, 2024). Ως εκ τούτου, η πολιτεία θα πρέπει να καλύψει όλες τις οργανικές θέσεις των Επιμελητών, οι οποίοι ούτως ή άλλως είναι λίγοι στον αριθμό σε σχέση με τα καθήκοντα και τα περιστατικά τα οποία καλούνται να εξυπηρετήσουν. Στην πραγματικότητα, οι επιμελητές ανηλίκων έχουν επιφορτιστεί δυσανάλογα με μια πληθώρα αρμοδιοτήτων οι οποίες καταλαμβάνουν το πεδίο της πρόληψης, τη δικαστηριακή πρακτική, την καταστολή, την παροχή συμβουλευτικής και κοινωνικής πολιτικής και τη διενέργεια ατομικής αξιολόγησης και κοινωνικής έρευνας.

Το πεδίο της πρόληψης

Το πολυσχιδές και συνάμα δύσκολο έργο των Επιμελητών των ΥΕΚΑ εσωκλείει πολιτικές πρόληψης της νεανικής παραβατικότητας και οι ΥΕΚΑ αποτελούν μία από τις ελάχιστες δημόσιες υπηρεσίες οι οποίες δρουν τόσο επισταμένα μέσω νομικών και μη εργαλείων στο συγκεκριμένο τομέα της ευρύτερης αντεγκληματικής πολιτικής. Αναλυτικότερα, καταρχάς, οι Επιμελητές Ανηλίκων δρουν προληπτικά, όταν οι ανήλικοι είτε δεν έχουν διαπράξει κάποιο αδίκημα είτε δεν έχει ασκηθεί ακόμα ποινική δίωξη εις βάρος τους (Χάιδου, 2021:98-99). Σε αυτήν την κατηγορία ανήκουν οι λεγόμενοι «προπαραβατικοί ανήλικοι». Σε αυτές τις περιπτώσεις, συνήθως ενημερώνεται ο Εισαγγελέας απευθείας ή από τρίτους ενδιαφερόμενους (π.χ. γονείς, συγγενείς, γείτονες) ή από τους Επιμελητές οι οποίοι έχουν λάβει προγενέστερη γνώση από άτομα που ήρθαν σε επαφή με αυτούς. Το αρ. 37 παρ. 1 του ΠΔ 30/2025 αναφέρει για την Α' Διεύθυνση Υπηρεσιών Επιμελητών Ανηλίκων και Κοινωνικής Αρωγής που εδρεύει στο Πρωτοδικείο Αθηνών ότι «έχει ως επιχειρησιακό στόχο την, κατά τον λόγο της κατά τόπον αρμοδιότητάς της, εξωιδρυματική μεταχείριση ανηλίκων που (...) διατρέχουν τον κίνδυνο να γίνουν δράστες ή θύματα αξιόποινων πράξεων και παρέχουν

υποστήριξη στην ποινική δικαιοσύνη για ανήλικους τόσο στο επίπεδο της πρόληψης παραβατικότητας και θυματοποίησης ανηλίκων όσο και της μεταχείρισης».

Επίσης, στον τομέα της πρόληψης, οι Επιμελητές Ανηλίκων συντάσσουν κοινωνική έρευνα βάσει του άρ. 8 (Κοινωνική έρευνα) του ΠΔ 49/1979 (Περί λειτουργίας της Υπηρεσίας Επιμελητών Ανηλίκων) ακόμα και «όταν υπεβλήθη αίτηση γονέως ή κηδεμόνος ή ετέρας αρχής», δηλαδή ακόμα και πριν την τυχόν παραβατική συμπεριφορά (όχι δηλαδή μόνο μετά την άσκηση της ποινικής δίωξης εις βάρος του ανηλίκου). Η κοινωνική έρευνα «συνίσταται εις την συλλογήν στοιχείων περί του τρόπου διαβίωσης των ανηλίκων, της διαγωγής και προσωπικότητος αυτών, δι' απ' ευθείας επικοινωνίας μετά του ανηλίκου, των οικείων του, των διδασκάλων και εργοδοτών αυτού, ως και μετά παντός προσώπου έχοντος οιανδήποτε σχέσιν μετά του ανηλίκου» (άρ. 8 παρ. 1 ΠΔ 49/1979). Αν από την έρευνα προκύψει ανάγκη ψυχιατρικής και ψυχολογικής εξετάσεως του ανηλίκου ο Επιμελητής, φροντίζει για την υλοποίηση της ενδεδειγμένης ιατρικής εξετάσεως και επισυνάπτει το πόρισμα στην έκθεση.

Σε αυτές τις περιπτώσεις, ο ανήλικος καλείται με επιστολή στην Υπηρεσία και η πρώτη επιδίωξη του επιμελητή είναι να εξηγήσει στον ανήλικο το ρόλο του ως επιμελητή καθώς και να διευκρινίσει πως ενεργεί σε προληπτικό και συμβουλευτικό επίπεδο, αποσκοπώντας να βοηθήσει τον ανήλικο. Προς αυτόν το σκοπό, ο Επιμελητής Ανηλίκων δύναται να επισκέπτεται τους χώρους όπου κινείται και διαβιεί ο ανήλικος όπως στην κατοικία του, στο σχολείο ή ακόμα και στον τυχόν χώρο εργασίας του (Ματσκίδου, 2011:119, 121). Αντίστοιχη διάταξη με το άρ. 8 (Κοινωνική έρευνα) του ΠΔ 49/1979 επιτελεί και το αρ. 37 του ΠΔ 30/2025 το οποίο αναφέρει στην παρ. 3 ότι το α) Τμήμα Επιμελητών Ανηλίκων Αθηνών έχει ως αρμοδιότητα: «ζζ) τη διενέργεια κοινωνικών ερευνών, καθώς και κάθε άλλης ενέργειας που αποσκοπεί στην πρόληψη της παραβατικότητας των ανηλίκων, κατόπιν αίτησης των γονέων ή των ασκούντων την επιμέλεια ανηλίκου ή άλλης αρχής».

Επίσης, προληπτικά μπορεί να εφαρμοστεί σε ανήλικο και η «διοικητική» επιμέλεια του άρ. 9 (Επιμέλεια) του ΠΔ 49/1979, η οποία εφαρμόζεται αρχικά για ένα εξάμηνο, το οποίο μπορεί να παραταθεί. Σε αυτήν την περίπτωση, ο επιμελητής βάσει της ανωτέρω νομοθεσίας «επικοινωνεί μετά του ανηλίκου και των οικείων του, των διδασκάλων ή εργοδοτών του, ως και παντός έχοντος σχέσιν με αυτόν, καθοδηγεί και υποβοηθεί τον ανήλικον εις την κοινωνικήν του διαβίωσιν καταβάλλων πάσαν δυνατήν προσπάθειαν δια την ομαλήν εξέλιξιν και κοινωνικήν αναπροσαρμογήν του» Παράλληλα, τηρείται και ατομικό δελτίο στον ανήλικο το οποίο είναι απόρρητο. Η τήρηση του ατομικού δελτίου αποτελεί βασικό καθήκον του επιμελητή (Κορώνα, 2014:35).

Ακόμα, το άρ. 7 περ. στ) του ΠΔ 49/1979 αναφέρει τα εξής: Οι Επιμελητές Ανηλίκων έχουν ως καθήκοντα και τα εξής: «στ) Ενεργούν έλεγχο εις κινηματογράφους και εις κέντρα ψυχαγωγίας όπου συχνάζουν ανήλικοι κατά τα εν άρθρω 11 παρ. 2 οριζόμενα». Περαιτέρω, οι Επιμελητές Ανηλίκων στο πλαίσιο των ελέγχων για την πρόληψη της νεανικής παραβατικότητας, επιτηρούν παράπλευρα και την εφαρμογή της ευρύτερης προστατευτικής νομοθεσίας που αφορά τους ανήλικους όπως το Ν. 5216/2025 (ΦΕΚ Α' 118/7.7.2025) για την Προστασία των ανηλίκων από προϊόντα καπνού και αλκοόλ .

Επιπροσθέτως, βάσει του άρ. 46 ΚΠΔ το οποίο αναφέρεται στην αποχή από την ποινική δίωξη ανηλίκου, ο Επιμελητής Ανηλίκων συνδράμει στο έργο του Εισαγγελέα συντάσσοντας

σχετική έκθεση». Τέλος, το άρ. 7 περ. ζ) του ΠΔ 49/1979 περιλαμβάνει μια γενική ρήτρα ή οποία καταλαμβάνει τα πάντα καθώς βάσει αυτής οι Επιμελητές Ανηλίκων: «ζ) Ενεργούν πάσαν ετέραν υπηρεσίαν ανατιθεμένην εις αυτούς από τον Προϊστάμενον της Υπηρεσίας ή τον Δικαστήν Ανηλίκων ή το Υπουργείον Δικαιοσύνης και σχέσιν έχουσα με την πρόληψιν ή καταστολήν της εγκληματικότητας των ανηλίκων».

Εκ των ανωτέρω, συνάγεται ευκρινώς ότι οι Επιμελητές των ΥΕΚΑ βάσει συγκεκριμένων νομικών διατάξεων διαθέτουν μια δέσμη σημαντικών δυνατοτήτων παρέμβασης στον τομέα της πρόληψης της παραβατικότητας των ανηλίκων, προσπαθώντας να βοηθήσουν του ανηλίκους και τις οικογένειές τους πριν το στάδιο της άσκησης ποινικής δίωξης και της εμπλοκής των δικαστικών αρχών. Με αυτόν τον τρόπο όχι μόνο προστατεύεται η κοινωνία αποτελεσματικότερα, προλαμβάνοντας επιλήψιμες συμπεριφορές αλλά και εξοικονομούνται πόροι και χρόνος για την διευθέτηση των υπόλοιπων υποθέσεων. Συγχρόνως, αποφεύγεται ο δυσμενής πιθανός μελλοντικός στιγματισμός των ανηλίκων από το συγχρωτισμό τους με τα δικαστήρια.

Το δικαστηριακό επίπεδο και το πεδίο ελέγχου και προστασίας των ανηλίκων

Αν και ο τομέας της πρόληψης είναι σημαντικότερος από το πεδίο της καταστολής της παραβατικότητας των ανηλίκων, δυστυχώς, ενίοτε οι ανήλικοι προβαίνουν σε έκνομες ενέργειες, ορισμένες δε εξ αυτών είναι όχι μόνο σοβαρές αλλά και βίαιες με αποτέλεσμα οι ανήλικοι να παραπέμπονται προς κρίση στα θεσμοθετημένα όργανα απονομής δικαιοσύνης. Το κομβικό σημείο που εμπλέκει άμεσα τους Επιμελητές Ανηλίκων τόσο με τον ανήλικο όσο και ευρύτερα με το σύστημα απονομής της δικαιοσύνης είναι η άσκηση ποινικής δίωξης από τον Εισαγγελέα. Για αυτό, οι Επιμελητές Ανηλίκων συνήθως εργάζονται πάνω σε υποθέσεις που προέρχονται από Τακτικές δικασίμους. Το αρ. 37 του ΠΔ 30/2025 αναφέρει στην παρ. 3 ότι α) το Τμήμα Επιμελητών Ανηλίκων Αθηνών έχει ως αρμοδιότητα: «ια) την προετοιμασία και παρακολούθηση των σχετικών με τις δικάσιμους ζητημάτων».

Αναλυτικότερα, οι Επιμελητές Ανηλίκων την ώρα της δίκης, κεκλεισμένων των θυρών, ενώπιον των δικαστηρίων ανηλίκων, παρευρίσκονται υποχρεωτικά σε όλες τις συνεδριάσεις (αρ.1 παρ.1 του Ν. 3315/1955 και 13 παρ. 2 Ν 4689/2020). Αν και δεν συμμετέχουν ενεργά, είναι ωστόσο παρόντες για να συμπληρώσουν και να διευκρινίσουν όσων κατατίθενται από τους ανήλικους ή τους γονείς τους, για να υποδείξουν στο Δικαστή στοιχεία που μόνο οι επιμελητές γνωρίζουν ένεκα της έρευνας που διεξάγουν και για να εκφράσουν, αφού λάβουν το λόγο από το δικαστή, συνοπτικά την πρότασή τους για την τυχόν επιβολή κάποιου μέτρου στον ανήλικο (Ματσκίδου, 2011:116-117; Ευαγγελάτος, 2023:211). Στο πλαίσιο αυτό, οι Επιμελητές προτείνουν προς το Δικαστήριο την επιβολή κάποιου ενδεδειγμένου αναμορφωτικού μέτρου στον ανήλικο παραθέτοντας στοιχεία από τη διενεργηθείσα κοινωνική έρευνα και την σύνταξη και της σχετικής εκθέσεως (Σεφερίδης, 2014:90). Στην πράξη, το ατομικό δελτίο μαζί με την έκθεση που συντάσσει ο επιμελητής και περιλαμβάνει τις κρίσεις του για τον ανήλικο, διαβιβάζονται στον εκάστοτε δικαστή και στον εισαγγελέα για ανάγνωση και μελέτη λίγες μέρες πριν το δικαστήριο στη δε σχετική έκθεση συγχρόνως συνιστάται το μέτρο που κατά τη γνώμη του επιμελητή κρίνεται αναγκαίο να επιβληθεί από το δικαστήριο (Ματσκίδου, 2011:116). Είναι προφανές, ότι οι Επιμελητές λόγω της εμπειρίας τους αλλά και των επιστημονικών γνώσεων που διαθέτουν όχι μόνο βοηθούν τους ανήλικους αλλά και συνδράμουν ουσιαστικά στο έργο της δικαιοσύνης καθώς οι παρατηρήσεις τους λαμβάνονται υπόψη στη δικαιοδοτική κρίση.

Ακολούθως, στις σοβαρότερες περιπτώσεις, όταν στους ανήλικους επιβάλλονται ορισμένα αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα, οι Επιμελητές Ανηλίκων παρακολουθούν τον κάθε ανήλικο ακόμα και μετά την εκδίκαση της υποθέσεως, με στόχο την ορθή τήρηση των επιβαλλόμενων μέτρων, συντάσσοντας σχετικές εκθέσεις (Κουράκης, 2012:580; Σεφερίδης, 2014:89). Το σχετικό αρ. 37 του ΠΔ 30/2025 αναφέρει ότι α) το Τμήμα Επιμελητών Ανηλίκων Αθηνών έχει ως αρμοδιότητα: «ιβιβ) την παρακολούθηση της εξέλιξης των ανηλίκων, στους οποίους επιβλήθηκαν τα αναμορφωτικά μέτρα» (αντίστοιχη διάταξη παρέχει και η παρ. 3 του άρ. 10 του ΠΔ 49/1979). Περαιτέρω, το άρ. 7 του ΠΔ 49/79 (Καθήκοντα Επιμελητών Ανηλίκων) αναφέρει ότι «δ) Παρακολουθούν την εξέλιξιν ανηλίκων επί των οποίων επεβλήθησαν τα αναμορφωτικά μέτρα της επιπλήξεως ή της θέσεως υπό την επιμέλειαν των γονέων των, κατά τα εν άρθρω 10 παρ. 3 οριζόμενα».

Επιπροσθέτως, οι Επιμελητές Ανηλίκων ασκούν τόσο το αναμορφωτικό μέτρο του άρ. 122 ΠΚ παρ. 1 δ) για την «ανάθεση της επιμέλειας του ανηλίκου», το οποίο πρόκειται για ένα από συνηθέστερα και πιο αποτελεσματικά αναμορφωτικά μέτρα, όσο και το αναμορφωτικό μέτρο του άρ. 122 ΠΚ παρ. 1 ια) για την «ανάθεση της επιμέλειας και επιτήρησης του ανηλίκου» (Γασπαρινάτου, 2020:301-302; Πitseλά, 2022:210-211, 225-226; Ευαγγελάτος, 2023:12-13, 17-18; Κοσμάτος 2025:93-96, 115). Συγχρόνως, οι Επιμελητές Ανηλίκων ασκούν και το θεραπευτικό μέτρο του άρ. 123 παρ. 1 β) για «την ανάθεση της επιμέλειας του ανηλίκου σε προστατευτικές εταιρείες ή σε επιμελητές ανηλίκων».

Ακόμα, οι Επιμελητές Ανηλίκων μεριμνούν για την εξεύρεση κατάλληλης οικογένειας για την αναδοχή του ανηλίκου όταν επιβάλλεται το αναμορφωτικό μέτρο του άρ. 122 παρ. 1 περ. γ' ΠΚ για την ανάθεση της υπεύθυνης επιμέλειας του ανηλίκου σε ανάδοχη οικογένεια (βλ. και το σχετικό Ν. 4538/2018 για την προώθηση των Θεσμών της Αναδοχής και Υιοθεσίας). Παράλληλα, αποτελούν διαμεσολαβητές στην προσπάθεια εφαρμογής εναλλακτικών μέτρων δικαιοσύνης όπως στα αναμορφωτικά μέτρα των περιπτώσεων του άρ. 122 παρ. 1 περ. ε', περί συνδιαλλαγής μεταξύ ανηλίκου δράστη και θύματος για έκφραση συγγνώμης και της περ. στ' περί αποζημίωσης του θύματος ή η κατ' άλλον τρόπο άρση ή μείωσης των συνεπειών της πράξης από τον ανήλικο.

Επιπλέον, οι Επιμελητές Ανηλίκων έχουν λόγο και για το αναμορφωτικό μέτρο της παροχής κοινωφελούς εργασίας από τον ανήλικο του άρ. 122 παρ. 1 περ. ι). Για παράδειγμα, το αρ. 37 του ΠΔ 30/2025 αναφέρει στην παρ. 3 ότι β) το Τμήμα Επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής Αθηνών είναι αρμόδιο για: «γγ) τον προσδιορισμό και την εξασφάλιση θέσεων για την παροχή κοινωφελούς εργασίας στις προβλεπόμενες από τις οικείες διατάξεις της ποινικής νομοθεσίας υπηρεσίες και δδ) την υποβολή πρότασης προς τον αρμόδιο εισαγγελέα για τον καθορισμό των όρων παροχής κοινωφελούς εργασίας και την επίβλεψη της τήρησής τους». Η παροχή κοινωφελούς εργασίας αποτελεί το ι) αναμορφωτικό μέτρο που μπορεί να επιβληθεί σε έναν ανήλικο βάσει του άρ. 122 παρ. 1 ΠΚ σε συνδυασμό με τα άρ. 50 και 81 ΠΚ και την υπόλοιπη σχετική νομοθεσία.

Το αναμορφωτικό μέτρο της παροχής κοινωφελούς εργασίας επιβάλλεται σε ανήλικους άνω των 15 ετών και σε νέους 18 έως 21 ετών. Προϋποθέτει τη συναίνεση του ανηλίκου και θα πρέπει να λαμβάνει υπόψιν τις δεξιότητες, τη ψυχοσωματική ανάπτυξη, τη σχολική φοίτηση και τους όρους που θέτει η διάταξη του άρθρου 4 του Ν. 3144/2003 για την προστασία εργαζόμενων ανηλίκων (Σεφερίδης, 2014:98; Ζήσης, 2016:1874-1875; Χάιδου, 2021:163 επ.;

Γασπαρινάτου, 2020:305-308; Πιτσελά, 2022:220-225; Ευαγγελάτος, 2023:16-17; Κοσμάτος 2025:109-115). Ως παροχή κοινωνικού εργασιών θεωρείται η συναινετική, χωρίς αμοιβή (αμισθί), για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, απασχόλησή του σε δημόσιους ή δημοτικούς φορείς (ΟΤΑ), ΝΠΙΔ ή ΜΚΟ μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα καθώς και σε φορείς κοινωνικής αλληλεγγύης οικονομία για σειρά εργασιών όπως ενδεικτικά π.χ. σε κηπουρικές εργασίες, φροντίδα περιβάλλοντος και δημοσίων χώρων, δασοφυλάκηση, δέντροφύτευση, καθαρισμός ακτών, εργασιών σε νοσηλευτικά ιδρύματα ή σε ιδρύματα αποκατάστασης ηλικιωμένων, συντροφιά με ασθενείς ή ηλικιωμένους και φιλανθρωπίες (Κουράκης, 2012:522-523; Σεφερίδης, 2014:98; Μουχίμογλου, 2016; Ζήσης, 2016:1875; Χάιδου, 2021:143, 164).

Επίσης, οι Επιμελητές Ανηλίκων έχουν λόγο και στη μεταβολή ή άρση κάποιου αναμορφωτικού μέτρου βάσει του άρ. 124 ΠΚ. Σύμφωνα με τη σχετική διάταξη το δικαστήριο μπορεί να αντικαταστήσει ή και να άρει τα αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα που επέβαλε αν υπάρχουν ουσιαστικοί λόγοι. Στην πράξη, σε μια τέτοια περίπτωση ο Επιμελητής Ανηλίκων ενημερώνει τον Εισαγγελέα και το Δικαστή Ανηλίκων (ΣΕΔΑ 2012, Σεφερίδης 2014:110-11, Χάιδου 2021:168).

Ακόμα, οι Επιμελητές Ανηλίκων αναλαμβάνουν υποθέσεις και άλλων δικαστηρίων όπως όταν πρόκειται για ανήλικους που διέπραξαν ένα έγκλημα σε μια συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή και η ΥΕΚΑ επιλαμβάνεται λόγω του τόπου της κατοικίας τους, με σχετική τοπική αρμοδιότητα (Χάιδου, 2021:132). Επιπλέον, πέραν των δικαστικών διαδικασιών και των δικαστικών αποφάσεων που επιβάλλουν αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα οι Επιμελητές Ανηλίκων εργάζονται πάνω σε υποθέσεις που προέρχονται από Διατάξεις που εκδίδει ο Ανακριτής και ο Εισαγγελέας.

Περαιτέρω, όσον αφορά το πεδίο του ελέγχου και της προστασίας βάσει του άρ. 7 περ. γ) του ΠΔ 49/1979 οι Επιμελητές Ανηλίκων ασκούν προστατευτική επίβλεψη α) στους ανήλικους που τους έχει επιβληθεί το αναμορφωτικό μέτρο της τοποθέτησής τους σε Ιδρύματα Αγωγής (άρθρο 122 περ. ιβ' ΠΚ) και οι οποίοι βρίσκονται σε δοκιμαστική άδεια και β) στους απολυθέντες υφ' όρον εκ των Σωφρονιστικών Καταστημάτων, σύμφωνα με τις παρ. 1 και 2 του άρ. 19 του ΠΔ 49/1979. Προφανώς, ο λόγος εφαρμογής της προστατευτικής επιβλέψεως είναι ακριβώς προστατευτικός. Πρώτον, στοχεύει στο να επιβλέψει τον ανήλικο ο οποίος θα βρίσκεται σε ένα ελεύθερο περιβάλλον αδείας ή υφ' όρου απολύσεως και δεύτερον αποσκοπεί στον να επιβλέψει το οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον στο οποίο μάλλον θα προστρέξει ο ανήλικος.

Επιπροσθέτως, βάσει του άρθρου 7 του ΠΔ 49/1979 ως Καθήκοντα Επιμελητών Ανηλίκων ορίζεται και η περίπτωση ε) σύμφωνα με την οποία οι Επιμελητές ενεργούν συνοδείες ανήλικων εκτός έδρας προκειμένου να εμφανιστούν ενώπιον Δικαστηρίων (π.χ. ως μάρτυρες) ή να δικαστούν σε άλλη πόλη ή να αποδοθούν στους γονείς τους ή να εισαχθούν σε ίδρυμα Αγωγής, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρ 11 του ΠΔ 49/1979 καθώς και συνοδεύουν τα Ασυνόδευτα παιδιά που αιτούνται άσυλο σε κέντρα φιλοξενίας Ανηλίκων (Κουράκης, 2012:580; Κορώνα, 2014:36).

Παράλληλα, οι Επιμελητές Ανηλίκων διαθέτουν πλέον και ειδικές δομές που μπορούν να τους βοηθήσουν στο έργο τους. Αυτές είναι τα «Σπίτια του Παιδιού» τα οποία έχουν

συσταθεί σε Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Πειραιά, Πάτρα και Ηράκλειο (άρ. 74 Ν. 4478/17). Μέχρι σήμερα λειτουργούν σε Αθήνα, Πειραιά και Θεσσαλονίκη και προβλέπεται να επεκταθούν και στην υπόλοιπη χώρα. Στα «Σπίτια του Παιδιού», πλην της άλλους, διενεργούνται όλες οι ανακριτικές πράξεις κατά ανηλίκων παραβατών εντός ενός φιλικού για αυτούς περιβάλλοντος με ψυχολογική υποστήριξη και γενικότερα προστατεύεται ο ανήλικος από τη δευτερογενή θυματοποίηση (βλ. παρ. 1 του άρ. 227 ΚΠΔ - Ανήλικοι μάρτυρες θύματα προσβολής προσωπικής και γενετήσια ελευθερίας και αρ. 37 του ΠΔ 30/2025 παρ. 3 για το Αυτοτελές Γραφείο Προστασίας Ανηλίκων Θυμάτων «Σπίτι του Παιδιού» Αθηνών).

Είναι πασιφανές ότι οι Επιμελητές των ΥΕΚΑ στο δικαστηριακό επίπεδο βρίσκονται δίπλα στον ανήλικο παραβάτη. Ο ρόλος τους είναι εξαιρετικά κρίσιμος καθώς όχι μόνο συναντώνται και βοηθούν τους ανήλικους εκ τους σύνεγγυς, παρουσιάζοντας το ανθρώπινο πρόσωπο της ελληνικής δικαιοσύνης αλλά συγχρόνως συνδράμουν και στο έργο της δικαιοσύνης, αξιολογώντας τον ανήλικο και προτείνοντας τα κατάλληλα αναμορφωτικά μέτρα στο αρμόδιο δικαστήριο ανηλίκων. Παράλληλα, παρακολουθούν τους ανήλικους και μετά την επιβολή κάποιου μέτρου στο στάδιο της εκτέλεση των ποινών. Στην πραγματικότητα, αποτελούν τη ραχοκοκαλιά του συστήματος και την υπηρεσία που φέρει το βάρος της υποστήριξης τους ανηλίκου αλλά και την ευθύνη για την επιμέλεια της κάθε υποθέσεως ξεχωριστά.

Το πεδίο της συμβουλευτικής και της κοινωνικής πολιτικής

Ακόμα, οι Επιμελητές των ΥΕΚΑ σε όλα τα στάδια της επαφής τους με τους ανήλικους ασκούν παράλληλα και καθήκοντα κοινωνικής πολιτικής και συμβουλευτικής. Η συμβουλευτική περιλαμβάνει την ενημέρωση, την προσέγγιση, τη στήριξη και ενδυνάμωση των ανηλίκων, των γονέων τους και των οικογενειών τους έτσι ώστε οι ανήλικοι να μην προβαίνουν στο μέλλον σε επιλήψιμες πράξεις, ιδίως όταν έχουν υποπέσει στο παρελθόν σε αυτές (αποφυγή υποτροπής). Προς αυτό το σκοπό, οι Επιμελητές αποτελούν μια γέφυρα ανάμεσα στο γονιό και τον ανήλικο προωθώντας την υπεύθυνη ανάληψη από τους γονείς του γονεϊκού τους ρόλου και ενισχύοντας την κοινωνική διαπαιδαγώγηση του ανηλίκου.

Περαιτέρω, ιδίως για την περίπτωση των ναρκωτικών, οι Επιμελητές Ανηλίκων, αφού συναντήσουν τον ανήλικο χρήστη και διαπιστωθεί πρόβλημα χρήσης ουσιών, τον παραπέμπουν, με τη συναίνεσή του, σε Συμβουλευτικό Σταθμό του ΚΕΘΕΑ με στόχο να τεθεί σε κατάλληλο πρόγραμμα στήριξης. Στη συνέχεια, γίνεται προσπάθεια να βοηθήσει και η οικογένεια την όλη προσπάθεια ώστε ο ανήλικος να παρακολουθήσει επιτυχώς το ενδεδειγμένο πρόγραμμα (Κορώνα, 2014:38).

Γενικά, οι Επιμελητές Ανηλίκων συναντούν τακτικά του ανηλίκους. Η συχνότητα των συναντήσεων επιμελητή-ανηλίκου εξαρτάται από διάφορους παράγοντες όπως το συγκεκριμένο χρόνο ανάθεσης της υπόθεσης στην ΥΕΚΑ, τη βαρύτητα της πράξης, το χρόνο εκδίκασης της υπόθεσής και το είδος της πράξης. Συχνά, οι συναντήσεις με τον ανήλικο είναι τακτικές και διεξάγονται σε προκαταρτισμένα ραντεβού, ανάλογα με την περίπτωση, αν π.χ. το περιστατικό αφορά την πρόληψη όπως την κοινωνική ενδυνάμωση για αποφυγή εμπλοκής σε παραβατικές πράξεις στο μέλλον ή αν π.χ. τελεί υπό περιοριστικό όρο (Κορώνα, 2014:36).

Συγχρόνως, οι Επιμελητές Ανηλίκων δίπλα στη συμβουλευτική ασκούν παράπλευρα άμεσα και έμμεσα και κοινωνική πολιτική καθώς για παράδειγμα ενημερώνουν την οικογένεια του ανήλικου για την ένταξη σε προγράμματα και λήψη επιδομάτων που σχετίζονται με την κοινωνική ενσωμάτωση, την κοινωνική πρόοδο και την ενίσχυση των οικονομικών στοιχείων της οικογένειας. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να σημειώσουμε ότι τόσο συμβουλευτική όσο και κοινωνική πολιτική ασκούν και άλλοι φορείς όπως οι κοινωνικές υπηρεσίες πολλών Δήμων της χώρας.

Για αυτό το λόγο, οι Επιμελητές Ανηλίκων συχνά παραπέμπουν περιστατικά και συνεργάζονται με άλλους Φορείς ή Υπηρεσίες διατηρώντας την ευθύνη όλη της διαδικασίας παραπομπής. Η παραπομπή δύναται να διεξαχθεί είτε προδικαστικά (όταν αυτό κρίνεται απαραίτητο από την κοινωνική έρευνα ή θεωρείται ότι θα είναι προς όφελος του ανήλικου), είτε στα πλαίσια της επιβολής κάποιου αναμορφωτικού ή θεραπευτικού μέτρου (Ευαγγελάτος, 2023:179). Η αναγκαιότητα της παραπομπής, προδικαστικά, απορρέει από τα στοιχεία - πορίσματα της κοινωνικής έρευνας και πρόκειται για μια συχνή διαδικασία λόγω της πολυπλοκότητας και της διαφορετικότητας των περιστατικών. Επιπροσθέτως, μετά την παραπομπή οι Επιμελητές Ανηλίκων εξακολουθούν να συνεργάζονται με το φορέα υποδοχής για την παρακολούθηση της πορείας του κάθε περιστατικού ενώ στις πλείστες των περιπτώσεων όταν ο ανήλικος διακόψει τη συνεργασία του με τον Φορέα ή την Υπηρεσία στον οποίο παραπέμφθηκε, η υπόθεσή του και η εξέτασή του επιστρέφει στις Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων για την περαιτέρω επίβλεψη του περιστατικού (Χαίδου, 2021:134).

Η συμβουλευτική και η κοινωνική πολιτική αποτελούν καίριες δράσεις των Επιμελητών. Το έργο αυτό, αν και αφανές σε μεγάλο βαθμό, δίνει απτές λύσεις ακόμα και σε σύνθετα προβλήματα ενώ παράλληλα καταπολεμείται και ο κοινωνικός αποκλεισμός. Διότι, δυστυχώς, έχει παρατηρηθεί ότι ενίοτε τόσο ανήλικοι όσο κυρίως οι γονείς τους δεν στερούνται μόνο των αναγκών υλικών αγαθών αλλά και της σχετικής ενημέρωσης για τις παρεχόμενες δράσεις, τα υποστηρικτικά δίκτυα και την ευρύτερη βοήθεια που προσφέρουν δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς σε αυτούς.

Η διενέργεια ατομικής αξιολόγησης και κοινωνικής έρευνας

Οι Επιμελητές στα πλαίσια του έργου τους πριν αποφασίσουν για το πλαίσιο της συμβουλευτικής υποστήριξης και πριν προτείνουν τα μέτρα τα οποία θα πρέπει πιθανώς να ακολουθήσει ο κάθε ανήλικος είναι υποχρεωμένοι να συναντήσουν και κατόπιν να αξιολογήσουν τον ανήλικο. Η αξιολόγηση των ανηλίκων αποτελεί όχι μόνο επιστημονική αναγκαιότητα αλλά και νομική καθώς ο ίδιος ο νόμος ορίζει συγκεκριμένα ως απαραίτητη προϋπόθεση ορισμένων δικονομικών και ευρύτερα δικαστικών ενεργειών τη διενέργεια υποχρεωτικώς προηγουμένως ατομικής αξιολόγησης η οποία σε ορισμένα νομοθετικά κείμενα αναφέρεται και ως κοινωνική έρευνα. Η γενικότερη αξιολόγηση του ανήλικου στην πραγματικότητα αποτελεί μια αλυσίδα τριών σταδίων. Αυτά είναι η λήψη του κοινωνικού ιστορικού, η ατομική αξιολόγηση / διενέργεια κοινωνικής έρευνας και τέλος η σύνταξη σχετικής έκθεσης (Πιτσελά, 2022:317 επ.).

Αναλυτικότερα, οι Επιμελητές Ανηλίκων λαμβάνουν κατά την πρώτη συνάντηση με τον ανήλικο το κοινωνικό ιστορικό (Μαλλούχου, 2022). Το κοινωνικό ιστορικό αφορά τη λήψη πληροφοριών για τον ανήλικο όσον αφορά το πρόβλημα που έχει ανακύψει, τις δυσκολίες που υπάρχουν, τους στόχους που έχει ο ανήλικος στη ζωή του καθώς και την επιθυμία του

να επιλύσει το πρόβλημα που αντιμετωπίζει (Κολλινιάτη και άλλοι, 2021:35). Σε δεύτερο επίπεδο εκκινεί η διαδικασία της κοινωνικής έρευνας. Η διεξαγωγή κάθε κοινωνικής έρευνας αποτελεί μια σύνθετη διαδικασία που ενίοτε περιλαμβάνει την επιτόπια έρευνα στο οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον του ανηλίκου ή ακόμα και στο χώρο εργασίας του όπως επίσης και τη συνεργασία με άλλους φορείς και υπηρεσίες όπως σχολεία, την τοπική αυτοδιοίκηση (δήμους), τοπικούς φορείς καθώς δημόσιους οργανισμούς ή Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΣΕΔΑ 2012; Χάιδου, 2021:133; Ευαγγελάτος, 2023:177, Κοσμάτος 2025:274-275).

Από νομική σκοπιά, οι Επιμελητές Ανηλίκων τόσο προληπτικά όσο και μετά την άσκηση ποινικής δίωξης ή και την έκδοση απόφασης διενεργούν κοινωνική έρευνα βάσει των άρ. 7 (Καθήκοντα Επιμελητών Ανηλίκων), 8 (Κοινωνικές έρευνες) και 14 (Εκθέσεις κοινωνικής ερεύνης και επιμελείας) του ΠΔ 49/1979 (Πitseλά, 2022:321 επ.). Σύμφωνα με την απόφαση ΑΠ 948/2016, την οποία ο Κοσμάτος (2018) αναλύει εμπειριστικά, σε επίμαχο χωρίο αναφέρονται τα εξής: «Στόχος της κοινωνικής έρευνας είναι η σύνταξη αναλυτικής έκθεσης προς το δικαστήριο ανηλίκων για την προσωπικότητα του ανηλίκου, η οποία καταλήγει σε συγκεκριμένη πρόταση για την εξειδικευμένη μεταχείριση του ανηλίκου και των κατάλληλων και ενδεδειγμένων μέτρων που θα πρέπει ενδεχομένων να ληφθούν». Στην έκθεση κοινωνικής έρευνας ο Επιμελητής Ανηλίκων προτείνει τα μέτρα που θα πρέπει να επιβληθούν από το δικαστήριο ανηλίκων. Η συγκεκριμένη πρόταση του Επιμελητή Ανηλίκων δεν είναι δεσμευτική ούτε για τον εισαγγελέα ούτε για τον δικαστή ανηλίκων και δεν αναγράφεται στα πρακτικά της δίκης, ωστόσο ο δικαστής ανηλίκων πρέπει να τη λάβει υπόψιν (Πitseλά, 2022:321; Ευαγγελάτος, 2023:177).

Συγχρόνως, οι Επιμελητές Ανηλίκων διενεργούν ατομική αξιολόγηση ανηλίκων που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι, κατόπιν γραπτής παραγγελίας από αρμόδια δικαστική αρχή (εισαγγελικό ή δικαστικό λειτουργό-ανακριτή) και συντάσσουν εμπιστευτική έκθεση κοινωνικής έρευνας προς το Δικαστήριο Ανηλίκων βάσει του άρ. 2 παρ. 1 και 5 και του άρ. 7 του βασικού Ν. 4689/2020 (ΦΕΚ Α' 103/27.5.2020) για την Ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/800 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11^{ης} Μαΐου 2016 σχετικά με τις δικονομικές εγγυήσεις για τα παιδιά που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών - ΕΕ L 132/21.5.2016 (Κοσμάτος 2025:241-244). Κατά μια άποψη η «κοινωνική έρευνα» του ΠΔ 49/1979 είναι αντίστοιχη με τον όρο της «ατομικής αξιολόγησης» του Ν. 4689/2020 (Μαλλούχου, 2022).

Ειδικότερα, η σημαντική παράγραφος 1 του κομβικού άρθρου 7 του Ν. 4689/2020 που αναφέρεται στο δικαίωμα σε ατομική αξιολόγηση (άρ. 7 Οδηγίας) αναφέρει ότι ο ανήλικος που είναι ύποπτος ή κατηγορούμενος, αξιολογείται ατομικά αμελλητί από την Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων και Κοινωνικής Αρωγής, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 7, 8 και 14 του ΠΔ 49/1979 μετά από γραπτή παραγγελία του εισαγγελικού ή δικαστικού λειτουργού. Η ατομική αξιολόγηση έχει ως σκοπό τη λήψη πληροφοριών για τη σύνταξη μεταγενέστερα έκθεσης σχετικά με την προσωπικότητα, το οικονομικό, κοινωνικό και οικογενειακό περιβάλλον, καθώς και τη ψυχική, σωματική και διανοητική κατάσταση του ανηλίκου.

Γενικά, η ατομική αξιολόγηση / κοινωνική έρευνα αποτελεί την απαραίτητη μελέτη και διερεύνηση όλων των πτυχών της προσωπικότητας του ανηλίκου. Συγχρόνως, αποτελεί τη

βάση, την οποία θα λάβουν υπόψιν πριν αποφανθούν εν τέλει ο εισαγγελέας, ο ανακριτής και τα δικαστήρια ανηλίκων για τα κρίσιμα ζητήματα και μέτρα που θα πρέπει ενδεχομένως να υιοθετηθούν όπως π.χ. αναμορφωτικά και θεραπευτικά μέτρα, περιοριστικοί όροι, προσωρινή κράτηση ή και ποινές. Για αυτό το λόγο, η ανωτέρω αξιολόγηση - έρευνα ολοκληρώνεται από το κατοπινό στάδιο της σύνταξης εγγράφως της σχετικής έκθεσης από τους Επιμελητές.

Η σύνταξη έκθεσης για τους ανήλικους

Η διενέργεια της ατομικής αξιολόγησης / κοινωνικής έρευνας ακολουθείται από το στάδιο της σύνταξης σχετικής έκθεσης (Πιτσελά, 2022:317 επ.). Η έκθεση είναι αναλυτική και απόρρητη και καταλήγει σε συγκεκριμένη πρόταση που ενδείκνυται εξατομικευμένα για τον ανήλικο. Έπειτα, η έκθεση παραδίδεται στο αρμόδιο δικαστήριο ανηλίκων, το οποίο αποφασίζει ανάλογα με την περίπτωση για την ποινική έκβαση και για το εάν θα πρέπει να υιοθετηθεί κάποιο αναμορφωτικό μέτρο ή αν θα πρέπει να αξιολογηθεί η υγεία του ανηλίκου στην περίπτωση που ενδεχομένως θα πρέπει να πρέπει να επιβληθεί κάποιο θεραπευτικό μέτρο. «Η έκθεση κοινωνικής έρευνας (έκθεση ατομικής αξιολόγησης σύμφωνα με τον ν. 4689/2020) αποτελεί απαραίτητο εργαλείο για τις δικαστικές αρχές, προκειμένου να αποφασίσουν για την αναγκαιότητα λήψης του καταλληλότερου μέτρου» (Μαλλούχου, 2022).

Ακόμα, θα πρέπει να σημειώσουμε ότι οι Επιμελητές Ανηλίκων διενεργούν κοινωνικές έρευνες και ατομικές αξιολογήσεις και σε άλλες περιπτώσεις. Για παράδειγμα, στην περίπτωση που κάποιος ανήλικος παραβάτης οδηγηθεί ενώπιον του ανακριτή για κάποια πράξη που αν την τελούσε ενήλικος θα ήταν κακούργημα (βλ. άρ. 239 ΚΠΔ επ.) τότε θα πρέπει αφού πάρει προθεσμία ο ανήλικος και μέχρι να απολογηθεί, ο ανακριτής να διατάξει την παραγγελία ατομικής αξιολόγησής του στην Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων και Κοινωνικής Αρωγής, η οποία θα πρέπει να είναι έτοιμη πριν το χρονικό σημείο της απολογίας, προς ενημέρωση του Ανακριτή και του Εισαγγελέα. Η συγκεκριμένη ατομική αξιολόγηση ή η έκθεση κοινωνικής έρευνας παραδίδεται μεν στον Ανακριτή, δεν εμπεριέχεται όμως στη δικογραφία και διατηρείται σε ξεχωριστό φάκελο εντός του γραφείου της ανακρίσεως, μαζί όλες τις υπόλοιπες ατομικές αξιολογήσεις και εκθέσεις. Άλλωστε, το αρ. 37 του ΠΔ 30/2025 αναφέρει ότι α) το Τμήμα Επιμελητών Ανηλίκων Αθηνών έχει ως αρμοδιότητα «ιγν) τη διενέργεια κοινωνικής έρευνας μετά από ανάθεση του ανακριτή ανηλίκων». Για τους Επιμελητές Ανηλίκων στην υπόλοιπη χώρα σχετικές είναι οι αντίστοιχες διατάξεις των άρθρων 38, 39, 40 και 41 του ΠΔ 30/2025.

Ανάλογες νομικές διατάξεις που επιβάλλουν τη διενέργεια κοινωνικής έρευνας και σύνταξης έκθεσης από τους Επιμελητές Ανηλίκων ή από την Κοινωνική Υπηρεσία εντοπίζονται και αλλού. Για παράδειγμα, η Κοινωνική Υπηρεσία του καταστήματος κράτησης συντάσσει την έκθεση του άρ. 129 παρ. 3 ΠΚ για την απόλυση υπό όρο όταν στον ανήλικο έχει επιβληθεί περιορισμός σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων κατά το άρ. 127 ΠΚ καθώς και οι Επιμελητές Ανηλίκων την έκθεση της παρ. 1 του άρ. 129Α ΠΚ όταν πρόκειται να εξεταστεί αίτηση για απόλυση υπό τον όρο του κατ' οίκον περιορισμού με ηλεκτρονική επιτήρηση (Ευαγγελάτος, 2023:50-61). Επίσης, το αρ. 37 του ΠΔ 30/2025 αναφέρει στην παρ. 3 ότι β) το Τμήμα Επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής Αθηνών είναι αρμόδιο για: «αα) τη συνδρομή και εποπτεία ατόμων που απολύονται υπό όρους ή έχει ανασταλεί η εκτέλεση της ποινής υπό επιτήρηση ή στα οποία έχουν επιβληθεί περιοριστικοί όροι μετά από απόφαση δικαστηρίου ή παραγγελία του δικαστή εκτέλεσης ποινών ή του εισαγγελέα, ββ) τη διενέργεια, μετά από

ανάθεση του δικαστή εκτέλεσης ποινών ή του αρμόδιου εισαγγελέα, κοινωνικής έρευνας ως προς τον τρόπο ζωής ή άλλα προσωπικά στοιχεία προσωρινά κρατουμένων ή ατόμων, στα οποία έχουν επιβληθεί περιοριστικοί όροι σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, και τη σύνταξη και υποβολή των σχετικών εκθέσεων».

Το περιεχόμενο των εκθέσεων των επιμελητών είναι απόρρητο, δεν αποτελεί μέρος της δικογραφίας, ούτε αναγιγνώσκεται στο ακροατήριο παρά μόνο γνωστοποιείται μόνο στον Δικαστή ανηλίκων, τον Εισαγγελέα και στους έχοντες την επιμέλεια του ανηλίκου γονείς του και στον ίδιο τον ανήλικο κατηγορούμενο ή ύποπτο (Κουράκης 2012,:578; Σεφερίδης, 2014:49; Πιτσελά 2022:323, Κοσμάτος 2025:275-276, βλ. άρ. 5 Ν. 378/1976, άρ. 7 παρ. 8 Ν. 4689/2020 και τις σχετικές οι διατάξεις των αρ. 5 παρ. 1, 15 και 16 του ΠΔ 49/1979). Το ίδιο συμβαίνει και με τα ατομικά δελτία των ανηλίκων (Ευαγγελάτος, 2023:177). Από την άλλη, σε περίπτωση μη γνωστοποίησης του περιεχομένου των εκθέσεων των Επιμελητών Ανηλίκων στον ανήλικο και στους έχοντες την επιμέλεια αυτού προσβάλλεται το δικαίωμα ακροάσεως του ανηλίκου προκαλώντας απόλυτη ακυρότητα στη διαδικασία (Σεφερίδης, 2014:89-90). Περαιτέρω, σύμφωνα με την απόφαση ΑΠ 948/2016 «οι εκθέσεις των επιμελητών ανηλίκων, είναι από τα πλέον χρήσιμα αποδεικτικά στοιχεία για τη δικαστική κρίση και λαμβάνονται υπόψη, συνεπώς η έλλειψή τους αποτελεί σημαντικό αίτιο αναβολής της εκδίκασης της υπόθεσης» είτε με το άρ. 349 ΚΠΔ είτε με το άρ. 352 ΚΠΔ (όμοια Πιτσελά, 2022:323).

Συγχρόνως, προς εξασφάλιση της εχεμύθειας ο κανόνας είναι ότι απαγορεύεται η μαρτυρική κατάθεση των Επιμελητών Ανηλίκων στο δικαστήριο. Σε αντίθετη περίπτωση, ο Επιμελητής Ανηλίκων δεν διαπράττει μόνο πειθαρχικό παράπτωμα αλλά και ποινικό και ειδικότερα το άρ. 371 παρ. 1 ΠΚ για την παραβίαση της επαγγελματικής εχεμύθειας (Χάιδου, 2021:133-134; Πιτσελά, 2022:324). Γενικά, η έκθεση ατομικής αξιολόγησης / κοινωνικής έρευνας αποτελεί μια πρώτη ολοκληρωμένη έγγραφη αλλά και απόρρητη προς τρίτους απεικόνιση της προσωπικότητας και της συμπεριφοράς του ανηλίκου. Η συγκεκριμένη έκθεση καταλήγει σε διαπιστώσεις ή και σε μέτρα που θα πρέπει να υιοθετηθούν και τίθεται προς υποβοήθηση του έργου των δικαστικών αρχών.

Συμπεράσματα

Οι Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων και Κοινωνικής Αρωγής (ΥΕΚΑ) αποτελούν τον ενδιάμεσο πόλο ανάμεσα στον ανήλικο και τα δικαστήρια ανηλίκων. Ιστορικά, η πρώτη νομοθετική πρωτοβουλία για τις αρμοδιότητές τους τέθηκε προπολεμικά με το Ν. 5098/1931 ενώ τη σημερινή εποχή το έργο τους στηρίζεται νομικά κυρίως στον ΠΚ, τον ΚΠΔ καθώς και στο Ν. 378/76, το ΠΔ 49/79, το Ν. 4689/2020 και το ΠΔ 30/2025. Η διασπορά και των πλήθος των νομικών διατάξεων οι οποίες εν πολλοίς αλληλοεπικαλύπτονται θα πρέπει να οδηγήσει σε σχετική κωδικοποίηση των σχετικών διατάξεων όσον αφορά τους Επιμελητές.

Οι Επιμελητές Ανηλίκων διαθέτουν πολλές αρμοδιότητες. Καταρχήν, στον πεδίο της πρόληψης, πριν δηλαδή την τέλεση κάποιας επιλήψιμης πράξεως ή ακόμα και πριν την άσκηση ποινικής δίωξης διενεργούν κοινωνικές έρευνες, εξετάζουν τον προπαραβατικό ανήλικο και μεριμνούν για την επιτέλεση ακόμα και ιατρικών πράξεων αν αυτές απαιτούνται. Επίσης, οι Επιμελητές Ανηλίκων μπορούν να υλοποιήσουν τη διοικητική επιμέλεια του ΠΔ 49/1979 ακόμα και πριν την έναρξη κάποιας ποινικής διαδικασίας. Παράλληλα, το ΠΔ 49/1979 προσφέρει και άλλες δυνατότητες πρόληψης της νεανικής παραβατικότητας στους Επιμελητές Ανηλίκων όπως τους ελέγχους σε κινηματογράφους και κέντρα ψυχαγωγίας. Ακόμα, πριν την άσκηση της ποινικής δίωξης οι Επιμελητές Ανηλίκων συνεργάζονται με τον

Εισαγγελέα στην περίπτωση της αποχής από την ποινική δίωξη του άρ. 46 ΚΠΔ. Η πολιτεία ένεκα της τεράστιας σημασίας που επιτελεί η πρόληψη στη γενικότερη αντεγκληματική πολιτική θα πρέπει να εξουσιοδοτήσει τους Επιμελητές Ανηλίκων με ακόμα περισσότερες νομικές δυνατότητες πρόληψης και να παράσχει τους κατάλληλους πόρους και το ανθρώπινο δυναμικό ώστε να μπορούν οι Επιμελητές να παράσχουν ευκολότερα και ταχύτερα το έργο τους όπου παρευρίσκονται οι ανήλικοι.

Ακολούθως, αφού έχει ασκηθεί ποινική δίωξη, κατασταλτικά, στο δικαστηριακό επίπεδο οι Επιμελητές Ανηλίκων εξετάζουν τους ανηλίκους που πρόκειται να δικαστούν και ενημερώνουν του δικαστές μέσω ατομικού δελτίου και σχετικής έκθεσης για το εάν πρέπει να επιβληθεί κάποιο μέτρο. Εάν τελικά επιβληθεί κάποιο αναμορφωτικό ή θεραπευτικό μέτρο οι Επιμελητές Ανηλίκων επιβλέπουν την ορθή τήρηση του μέτρου ενημερώνοντας την Εισαγγελία και το Δικαστή Ανηλίκων. Παράλληλα, οι Επιμελητές παίζουν σημαντικό ρόλο ιδίως στην περίπτωση των αναμορφωτικών μέτρων της ανάθεσης της επιμέλειας, της ανάθεσης της επιμέλειας και επιτήρησης του ανήλικου στους Επιμελητές Ανηλίκων και στην παροχή κοινωφελούς εργασίας. Η ενεργή παρουσία των Επιμελητών Ανηλίκων τόσο πριν την επιβολή κάποιου μέτρου όσο και μετά από την απόφαση κάποιου δικαιοδοτικού οργάνου αποτελεί όχι μόνο εχέγγυο για τον ίδιο τον ανήλικο όσο και πρόσθετη ευθύνη στους ίδιους τους Επιμελητές καθώς οι ίδιοι θα κληθούν είτε να εφαρμόσουν είτε τουλάχιστον να ελέγξουν αν τηρούνται τα όποια μέτρα που επιβλήθηκαν.

Περαιτέρω, στο πεδίο του ελέγχου και της προστασίας των ανηλίκων οι Επιμελητές Ανηλίκων ασκούν την προστατευτική επίβλεψη των άρ. 7 και 10 του ΠΔ 49/1979 ενώ ενεργούν και συνοδείες ανηλίκων εκτός έδρας προκειμένου να εμφανιστούν ενώπιον Δικαστηρίων ή να αποδοθούν στους γονείς τους ή να εισαχθούν σε κάποιο Ίδρυμα Αγωγής. Για τον ίδιο σκοπό, τα τελευταία χρόνια βάσει και του Ν. 4478/17 οι Επιμελητές Ανηλίκων υποβοηθούνται στο έργο τους και από τα λεγόμενα «Σπίτια του Παιδιού» τα οποία αποτελούν Υπηρεσίες Προστασίας Ανηλίκων Θυμάτων και τα οποία λειτουργούν σε ορισμένες μεγάλες πόλεις της Ελλάδος. Ακόμα, οι Επιμελητές Ανηλίκων καθώς εξετάζουν και συνομιλούν με τον ανήλικο προσφέρουν συμβουλευτικές υπηρεσίες και συγχρόνως ασκούν κοινωνική πολιτική ενημερώνοντας οι ίδιοι τους ανηλίκους και τις οικογένειές τους και παραπέμποντας ενίοτε τα περιστατικά και σε άλλους περισσότερο εξειδικευμένους φορείς και υπηρεσίες ανάλογα με την περίπτωση.

Τέλος, ένα μεγάλο και σοβαρό κομμάτι της εργασίας των Επιμελητών Ανηλίκων αφορά τη διενέργεια ατομικής αξιολόγησης και κοινωνικής έρευνας για τους ανήλικους και ακολούθως τη σύνταξη της σχετικής εκθέσεως. Η διενέργεια των κοινωνικών ερευνών και η ατομική αξιολόγηση στηρίζεται κυρίως στα άρ. 7, 8 και 14 του ΠΔ 49/1979 και στο Ν. 4689/2020 ο οποίος ενσωμάτωσε προγενέστερη Κοινοτική Οδηγία για τα παιδιά που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών. Οι ανωτέρω έρευνες ολοκληρώνονται με τη σύνταξη σχετικών εκθέσεων οι οποίες είναι απόρρητες πλην προφανώς του Δικαστή/ών ανηλίκων, του Εισαγγελέα, των εχόντων την επιμέλεια αυτού και του ανήλικου, χωρίς όμως να αποτελούν στοιχεία της δικογραφίας και χωρίς να αναγιγνώσκονται στο ακροατήριο.

Συμπερασματικά, οι Επιμελητές Ανηλίκων και Κοινωνικής Αρωγής επιτελούν ένα σημαντικό, πολυδιάστατο και δύσκολο έργο, επιτηρώντας, ελέγχοντας, προστατεύοντας και

συμβουλευόντας τους ανηλίκους και τις οικογένειές τους μέσα από αντίξοες συνθήκες, δαιδαλώδεις νομικές ρυθμίσεις και υποστελεχωμένες υπηρεσίες. Το εύρος των αρμοδιοτήτων των Επιμελητών Ανηλίκων εκτείνεται από την πρόληψη μέχρι την καταστολή της παραβατικότητας ακόμα δε και εντός των ειδικών καταστημάτων κράτησης των νέων. Η πολιτεία θα πρέπει να απλοποιήσει και να κωδικοποιήσει τη σχετική νομοθεσία που αφορά τους ανήλικους όπως και να οργανώσει, να συντονίσει και να ενισχύσει αποτελεσματικότερα όλους τους φορείς, δημόσιους και ιδιωτικούς, που εργάζονται, άμεσα και έμμεσα, στην περιστολή της νεανικής παραβατικότητας και στη φροντίδα των ανηλίκων και των οικογενειών τους. Η διασύνδεση των υπηρεσιών που άπτονται της προστασίας των ανηλίκων, η αναβάθμιση του τεχνολογικού εξοπλισμού των υπηρεσιών, η απλοποίηση και κωδικοποίηση της σχετικής νομοθεσίας, η στελέχωση των ΥΕΚΑ με το απαραίτητο ανθρώπινο δυναμικό, η επέκταση των φορέων υποστήριξης των «Σπιτιών του Παιδιού» και σε άλλες μεγάλες πόλεις της Ελλάδος, αποτελούν ορισμένα βασικά «κλειδιά» τα οποία δύναται να βελτιώσουν σημαντικά τις παρεχόμενες υπηρεσίες προς τους ανήλικους.

References

- Anagnostaki, M. (2017). Handbook for juvenile probation officers and welfare officers. *The Art of Crime*, (2), May. [In Greek]
- Association of Juvenile Court Probation Officers of Greece. (2012). *Answer to protocol no. 70364/7-8-2012* [Ministry of Justice document]. <https://www.epimelitesanilikon.gr/index.html> [In Greek]
- Chaidou, A. (2021). *Juvenile criminality: Etiological approaches, prevention and social control* (3rd ed.). Nomiki Bibliothiki. [In Greek]
- Courakis, N. (2012). *Juvenile delinquent law: Criminal and criminological approach* (2nd ed.). Ant. N. Sakkoulas. [In Greek]
- Dikastiko. (2024, December 11). Juvenile probation officers complain of understaffing: 12 people for 1,500 incidents in 2024. *Dikastiko.gr*. <https://www.dikastiko.gr/eidhsh/epimelites-anilikon-kataggelloy-n-y-postelechosi-12-atoma-gia-1-500-peristatika-to-2024/> [In Greek]
- Evangelatos, I. (2023). *Juvenile criminal law: Article-by-article interpretation, comments and jurisprudence* (2nd ed.). Nomorama N. T. [In Greek]
- Gasparinatos, M. (2020). *Youth delinquency and crime policy*. Nomiki Bibliothiki. [In Greek]
- Georgoulas, S. (2009). *Juvenile deviance*. Kapsimi. [In Greek]
- Kalaitzi, A. (2020). *The Greek law of juvenile delinquency: Legislative framework and education of juvenile detainees* (Master's thesis, Democritus University of Thrace). [In Greek]
- Kolliniati, K., Kortomaniti, P., Moulou, T., & Chatzidrosou, D. (2021). *Abuse and neglect of minors: Risk factor assessment and intervention—A guide for social workers in education*. [Publisher not specified]. [In Greek]
- Korona, S. (2014). *Risk factors for juvenile delinquency* (Master's thesis, Technological Educational Institute of Thessaly). [In Greek]
- Kosmatos, K. (2018). The role of juvenile probation officers in juvenile criminal justice. *The Art of Crime*, (5), November. [In Greek]
- Kosmatos, K. (2021). The expansion of the rights of minor suspects or accused after Law 4689/2020. *The Art of Crime*, (11), 236–246. [In Greek]
- Kosmatos, K. (2025). *Juvenile law: Theory and practice* (3rd ed.). Nomiki Bibliothiki. [In Greek]
- Mallouchou, A. (2022). The juvenile probation officer as a key institution in preventing and tackling youth offending. *Crime Times*, (20), December. [In Greek]

- Margaritis, L. (2012). *Code of criminal procedure* (Vol. 1, Articles 1–304; 2nd ed.). Nomiki Bibliothiki. [In Greek]
- Margaritis, L. (2020). *The new code of criminal procedure: Article-by-article interpretation of Law 4620/2019* (Vol. 1, Articles 1–461). Nomiki Bibliothiki. [In Greek]
- Matskidou, O. (2011). *Juvenile delinquency: Prevention and treatment* (Master's thesis, Panteion University of Social and Political Sciences). [In Greek]
- Mouchimoglou, D. (2016). The implementation of reformatory measures in practice within the framework of restorative justice. *Association of Greek Judicial Officers for Democracy and Freedoms*. <https://eedd.gr/> [In Greek]
- Pitsela, A. (2022). *The criminal treatment of juvenile delinquency* (8th ed.). Sakkoulas. [In Greek]
- Rouchota, E. (2023). *The role of the juvenile probation officer in criminal justice* (Master's thesis, National and Kapodistrian University of Athens). [In Greek]
- Seferidis, E. (2014). *The penal treatment of juvenile offenders* (Doctoral dissertation, Democritus University of Thrace). [In Greek]